
پرسش ها و پاسخ ها
پایگاه اطلاع رسانی دفتر منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی

موضوع:

احکام؛ نکاح، حجاب و روابط جنسی

بسم الله الرحمن الرحیم

پرسش نویسنده: اشکان تاریخ: ۱۳۹۶/۳/۲۶

حکم خودارضایی در اسلام چیست؟

پاسخ تاریخ: ۱۳۹۶/۳/۳۰

درباره‌ی حکم «استمناء» یا «خودارضایی» به معنای تحریک عضو تناسلی خود تا آن گاه که به خارج شدن منی بینجامد، میان مذاهب اسلامی اختلاف نظر وجود دارد؛ به این ترتیب که مالکیّه، شافعیّه و شیعه آن را مطلقاً حرام می‌دانند؛ با این استدلال که خداوند درباره‌ی مؤمنان فرموده است: ﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ۝ إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ۝ فَمَنِ ابْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ﴾[1]؛ «و کسانی که فرج‌های خود را نگاه می‌دارند، مگر از همسرانشان و کنیزانی که مالکشان شده‌اند، چراکه آنان ملامت نمی‌شوند، پس هر کس فراتر از آن بجوید آنان همانا تعدّی کنندگانند»، در حالی که استمناء فراتر از آن است و با این وصف، جُستن آن تعدّی محسوب می‌شود و این یکی از دو روایت رسیده از اهل بیت است[2]، ولی حنفیّه آن را مطلقاً حرام نمی‌دانند، بل معتقدند که آن هرگاه برای پیشگیری از زنا ضرورت داشته باشد، جایز بلکه واجب است، هر چند بدون چنین ضرورتی جایز نیست؛ با این استدلال که تحمّل ضرر کوچک‌تر برای پیشگیری از ضرر بزرگ‌تر عقلاً واجب است و این نظری است که از ابن عبّاس روایت شده است: «نِكاحُ الْأَمَةِ خَيْرٌ مِنْ هَذَا وَ هَذَا خَيْرٌ مِنَ الزِّنا»[3]؛ «نکاح کنیز از این کار بهتر است و این کار از زنا بهتر است»، ولی ظاهریّه آن را حرام نمی‌دانند، بل معتقدند که آن کاری مکروه است؛ به این معنا که از فضائل و مکارم اخلاق نیست؛ با این استدلال که ﴿وَرَاءَ ذَلِكَ﴾؛ «فراتر از آن» در سخن خداوند ناظر به رابطه‌ی جنسی با دیگران است که «زنا» محسوب می‌شود، به این معنا که

---

۱. المؤمنون/ ۷-۵

۲. الكافي للكليني، ج۵، ص۵۴۰؛ الإستبصار للطوسي، ج۴، ص۲۲۶

۳. مصنف عبد الرزاق، ج۷، ص۳۹۱

مؤمنان با دیگران جز همسرانشان و کنیزانی که مالکشان شده‌اند رابطه‌ی جنسی ندارند؛ چنانکه درباره‌ی آنان فرموده است: ﴿وَلَا يَزْنُونَ﴾[۱]؛ «و زنا نمی‌کنند»، در حالی که استمناء رابطه‌ی جنسی با دیگران و تبعاً زنا نیست، بلکه خارج کردن منی از خود بدون رابطه‌ی جنسی است و با این وصف، ﴿وَرَاءَ ذَلِكَ﴾؛ «فراتر از آن» در سخن خداوند محسوب نمی‌شود. به عبارت دیگر، استمناء لمس کردن عضو تناسلی خود است که به اجماع امّت اشکالی ندارد، با این تفاوت که به قصد خارج کردن منی انجام می‌شود، در حالی که قصد خارج کردن منی ذاتاً حرام نیست؛ زیرا خداوند از یک سو آن را به تفصیل بیان نکرده و از سوی دیگر فرموده: ﴿وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ﴾[۲]؛ «و چیزی که بر شما حرام کرده را به تفصیل بیان کرده» و این نظر ابن عباس بنا بر روایتی دیگر و نظر برخی بزرگان تابعین است[۳]؛ بلکه به صحابه نسبت داده شده و آمده است: «كانُوا يَفْعَلُونَ فِي الْمَغازِي»؛ «این کار را در مغازی انجام می‌دادند» و آمده است: «يَأْمُرُونَ شُبّانَهُمْ بِالْإِسْتِمْناءِ يَسْتَعِفُّونَ بِذَلِكَ»؛ «جوانان خود را به استمناء توصیه می‌کردند تا عفّت خود را با آن پاس دارند»[۴]؛ همچنانکه یکی از دو روایت رسیده از اهل بیت است؛ با توجّه به اینکه با سندی صحیح از ثعلبة بن میمون و حسین بن زرارة روایت شده است: «سَأَلْتُ أَبا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلامُ عَنِ الرَّجُلِ يَعْبَثُ بِذَكَرِهِ بِيَدِهِ حَتَّى يُنْزِلَ، قالَ: لا بَأْسَ بِهِ وَ لَمْ يَبْلُغْ بِهِ ذَلِكَ شَيْئاً»[۵]؛ «از ابو جعفر (باقر) علیه السّلام درباره‌ی مردی پرسیدم که با دست خود با عضو تناسلی‌اش بازی می‌کند تا آن گاه که انزال می‌کند، فرمود: اشکالی ندارد و آن را چندان چیزی ندانست».

این دیدگاه‌های موجود میان صحابه، تابعین و مذاهب اسلامی است، ولی قدر مسلّم آن است که استمناء کار پسندیده‌ای نیست؛ زیرا شیوه‌ی پسندیده برای تأمین نیاز جنسی، ازدواج دائم است و اگر کسی قادر به ازدواج دائم نیست، می‌تواند به ازدواج موقّت روی آورد و اگر توانایی ازدواج موقّت را نیز ندارد، بهتر است که از روزه کمک بگیرد؛ چراکه روزه از شدّت شهوت می‌کاهد و آن را قابل تحمّل می‌کند[۶]؛ همچنانکه اشتغال به ذکر خداوند و پر کردن اوقات فراغت به کارهای سودمند و حفظ اعتدال مزاج و دوری از عوامل بیدار کننده‌ی شهوت، سپری استوار برای جوانان در برابر حملات شیطان است و در اندرزنامه‌ی علامه منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی آمده است: «غریزه‌ی جنسی‌ات دیوی گرسنه و خفته است. زنهار آن را بیدار نکن که تو را خواهد خورد»[۷].

---

۱. الفرقان/ ۶۸
۲. الأنعام/ ۱۱۹
۳. بنگرید به: مصنف عبد الرزاق، ج۷، ص۳۹۱.
۴. بنگرید به: المحلّی لابن حزم، ج۱۱، ص۳۹۳.
۵. الإستبصار للطوسي، ج۴، ص۲۲۶
۶. بنگرید به: پرسش و پاسخ ۱۰۱.
۷. نامه‌ی ۱۶

خداوند همه‌ی جوانان مسلمان را بر حفظ عفّت‌شان یاری فرماید، اگرچه پیروان شهوات می‌کوشند که آنان را به انحرافی بزرگ دچار کنند؛ چنانکه فرموده است: ﴿وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا﴾[1]؛ «خداوند می‌خواهد که شما را توبه دهد و کسانی که از شهوات پیروی می‌کنند می‌خواهند که شما انحرافی بزرگ پیدا کنید»؛ خصوصاً در دوران جدید که کوشش آنان با سوء استفاده از امکانات جدید به اوج خود رسیده؛ چنانکه فرموده است: ﴿فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ ۖ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا﴾[2]؛ «پس بعد از آنان آیندگانی آمده‌اند که نماز را ضایع و از شهوات پیروی کرده‌اند، پس زود باشد که (عاقبت) گمراهی را ببینند».

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصور هاشمی خراسانی
بخش پاسخگویی به پرسش‌ها

۱. النّساء/ ۲۷
۲. مریم/ ۵۹